

Сутність обліково-аналітичної інформації та її роль в системі внутрішнього контролю сільськогосподарського підприємства

Подолянчук О.А.

старший викладач кафедри аудиту та державного контролю
Вінницького державного аграрного університету

Постановка проблеми. Господарська діяльність підприємства характеризується певними відносинами між різними суб'єктами господарювання, між суб'єктом господарювання та вищестоящими чи контролюючими організаціями та між структурними підрозділами підприємства. При цьому, відносини проявляються в процесі здійснення виробничої, фінансової та комерційної діяльності. Для узгодження різних видів діяльності існує специфічна функція – управління. Система управління підприємства формується через сукупність управлінських функцій: прогнозування, планування, організацію, регулювання, облік, контроль та аналіз. Усі функції управління виражаються в тісному їх взаємозв'язку. Облік і контроль є одними із найважливіших функцій управління. Облік являється інструментом збору та обробки даних про факти господарської діяльності підприємства. Він надає таку кількість інформації, яка потрібна для задоволення потреб управління. Однак ефективне управління неможливе без налагодженої системи контролю. Саме контроль забезпечує перевірку поставлених завдань чи запланованих параметрів, дає можливість виявити фактичний стан об'єктів управління, викрити недоліки в роботі та вплинути на прийняття управлінського рішення. Тому, якість та оперативність управлінських рішень значною мірою залежить від достовірності інформаційного забезпечення системи управління.

Аналіз останніх досліджень. Питання значення обліково-аналітичної інформації в системі управління неодноразово висвітлювалися у працях провідних вітчизняних та зарубіжних вчених: Білухи М.Т., Дзурі К., Завадського Й.С., Загороднього А.Г., Голова С.Ф., Калюги Є.В., Кірейцева Г.Г., Мескона М.Х., Пантелєєва В.П., Редько О.Ю., Сопка В.В., Шегди А.В. та

інших. Однак в сучасних умовах господарювання підприємств сільського господарства, коли майно та земля розпайовані, роль системи внутрішнього контролю зростає та потребує підвищення якості інформаційного забезпечення.

Метою публікації є висвітлення сутності обліково-аналітичної інформації, обґрунтування функцій служби внутрішнього контролю підприємств аграрного сектору, розкриття значення інформації в системі внутрішнього контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначає Пантелєєв В.П. інформаційне забезпечення – це цілеспрямована робота по збору інформації, її реєстрації, передаванню, обробці, узагальненню, зберіганню та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для управління¹.

Завданням інформаційного забезпечення є інформування учасників контрольного процесу про стан об'єкту, який контролюється, про його функціонування відповідно до нормативно-правових актів.

Сутність інформації розуміють як документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі².

При цьому інформація, яка характеризує цифри, факти, відомості та інші дані, що базуються на показниках господарської діяльності, є економічною. Економічну інформацію можна кількісно виміряти та якісно оцінити у процесі аналізу, планування, прогнозування, управління, соціально-економічного розвитку. Економічну інформацію отримують за допомогою різних носіїв, передусім бухгалтерської, статистичної звітності, вибіркового обстежень. Економічна інформація існує у вигляді інформаційних потоків різноманітних рішень, вказівок, розпоряджень, які відображають прямі й зворотні зв'язки, що безпосередньо виникають у процесі господарської діяльності³.

Питання про класифікацію економічної інформації є дискусійним. Її поділяють на прогнозовану, планову й облікову. За призначенням розрізняють

---

¹ Пантелєєв В.П. Аудит / Пантелєєв В.П. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 400 с. (С. 158)

² Про інформацію: від 2 жовт. 1992 р. №2657 – XII. – за станом на 23 чер. 2005 р. / Вісник Верховної Ради. – 1992. – №48. – Ст. 650. – (Закон України)

³ Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т 1 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.). – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с. (С. 702)

планову, оперативну, бухгалтерську, статистичну, проектно-конструкторську, нормативну, управлінську ¹; за суб'єктами господарювання – внутрішню, зовнішню, вхідну, вихідну; в залежності від ступеня інформаційної деталізації об'єктів обліку – аналітичну і синтетичну ².

Тому, обліково-аналітична інформація являє собою сукупність даних бухгалтерського обліку, які розкривають господарську діяльність суб'єктів господарювання та використовується для прийняття рішень в процесі управління.

Якість облікової інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, проявляється через критерії – вимоги до неї (таблиця 1).

Таблиця 1

Вимоги до обліково-аналітичної інформації ³

Вимоги	Характеристика
Своєчасність	дає можливість раціонально та активно впливати на хід фінансового-господарської діяльності.
Точність	інформація має достовірно відображати процес функціонування системи. Усі її показники повинні мати однозначний зміст, який не допускає різних тлумачень.
Порівнянність	інформація повинна своєчасно надходити до споживача (структурного підрозділу, співробітника), до того ж раніше, ніж зміниться описувана ситуація, інакше вона втрачає своє значення.
Повнота (достатність)	кількість інформації повинна бути мінімальною, але достатньою для оцінки ситуації та прийняття рішення на певному рівні управління.
Корисність (доцільність)	Передбачає, що в інформаційному потоці не повинно бути даних, показників, не потрібних для вирішення конкретної проблеми або для структурної ланки управління. Інформація повинна відповідати основній меті, за для якої її підготували.
Доступність	полягає у необхідності подавати інформацію у формі, яка не потребує додаткового опрацювання і не ускладнює процесу прийняття рішення.
Рентабельність	зводиться до підготовки такої кількості інформації, яка не повинна коштувати більше ніж її використання.
Адресність	Інформацію слід доводити до відповідального виконавця та користувача.
Адекватність	реальне відображення дійсності, в якій наявні всі суттєві й відкинуті несуттєві ознаки.
Адаптивність	це здатність облікової інформації реагувати на зміни зовнішнього середовища з метою задоволення інтересів користувачів для прийняття раціональних управлінських рішень.

¹ Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т 1 / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.). – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с. (С. 702)

² Смоленюк П.С. Бухгалтерський облік і прийняття рішень / Смоленюк П.С. – Хмельницький, НВП «Евріка», 2001. – 380 с. (С. 7-8)

³ Подолянчук О.А. Облік доходів сільськогосподарських підприємств: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Подолянчук Олена Анатоліївна. – К., 2009. – 286 с. (С. 72-74)

Вдало зазначає І.І. Сардачук, що прийняття управлінських рішень на основі ненадійного обліково-інформаційного забезпечення може призвести до негативних наслідків. Певним гарантом надійності даних бухгалтерського обліку може стати контроль¹.

Сутність контроль можна визначити як систему спостереження та перевірки процесу функціонування та фактичного стану об'єкта управління з метою виявлення обґрунтованості й ефективності прийнятих управлінських рішень, інформування про ці явища керівників та усунення несприятливих ситуацій².

Практика свідчить, що у сільськогосподарських підприємствах форми організації системи внутрішнього контролю різні:

- бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером;
- спеціально створена служба внутрішнього контролю;
- служба внутрішнього аудиту.

Однак, варто відзначити, що на сьогоднішній день нормативно-правове забезпечення роботи системи внутрішнього контролю відсутнє. Суб'єкти господарювання самостійно розробляють внутрішні положення функціонування системи внутрішнього контролю, функції якого до теперішнього часу в сільськогосподарських підприємствах покладено на ревізійну та інвентаризаційну комісії. Підпорядкованість цих комісій керівництву підприємства свідчить про можливість порушення якісних критеріїв обліково-аналітичної інформації. Це пов'язано із тим, що керівниками функціонуючих сільськогосподарських підприємств, досить часто не є власники майнових чи земельних паїв, тому і інтереси їх не завжди співпадають.

Тому, завдання та функції системи внутрішнього контролю потрібно

---

¹ Сардачук І.І. Обліково-інформаційне забезпечення внутрішньогосподарського контролю / Сардачук І.І. – Вісник національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, 2009. – №647. – 651 с. (С. 511)

² Садовніков О.А., Герсамія Р.Р. Організація і проведення внутрішнього і зовнішнього аудиту обліку товарів та товарних операцій на підприємстві для прийняття управлінських рішень / О.А. Садовніков, Р.Р. Герсамія // Аудитор України. – 2009. – № 9-10. – С. 52-55 (С. 52)

розглядати на двох рівнях:

- 1 – на рівні системи управління підприємства;
- 2 – на рівні інформаційного забезпечення власників.

Основними завданнями системи внутрішнього контролю на рівні управління є наступні:

- збір інформації про господарські процеси, що відбуваються;
- порівняння фактичних даних із запланованими параметрами та визначення відхилень;
- прийняття рішення та розробка заходів щодо усунення недоліків.

Що стосується інформаційного забезпечення власників про стан об'єктів та господарські процеси, що досліджуються, варто відзначити про певні проблеми. Достовірну та об'єктивну інформацію, залежна від керівництва будь-яка служба системи внутрішнього контролю не зможе представити власникам. Тому, проблема функціонування внутрішнього контролю в аграрному секторі потребує подальшого вивчення з метою з'ясування ролі та його місця в управлінні підприємством.

На нашу думку, основні завдання служби внутрішнього контролю на рівні інформаційного забезпечення власників можна згрупувати у наступні:

- проведення поточного контролю процесів господарської діяльності;
- об'єктивна оцінка правильності прийнятих рішень керівництвом та менеджерами підприємства;
- доведення інформації пайовикам (власникам).

Висновки. Реформування аграрного сектору внесло значні корективи в організацію бухгалтерського обліку і вимагає нових підходів до організації контролю. Структура системи внутрішнього контролю сільськогосподарських підприємств є складною. Проблема її організації пов'язана з недостатньою кількістю висококваліфікованих кадрів та фінансуванням новостворених служб. Однак, на нашу думку, існує необхідність створення незалежної системи внутрішнього контролю, яка відповідає б на вимоги управління і власників.

Подолянчук Олена Анатоліївна
асистент кафедри аудиту та державного контролю
Вінницького державного аграрного університету
8-097-35-50-711

У статті досліджено та висвітлено сутність обліково-аналітичної інформації та проблеми якості інформаційного забезпечення системи внутрішнього контролю сільськогосподарських підприємств.